KANCELARIA
SENATU

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 21 lipca 2020 r.

BADK.DPK.133.62.2020 MK

P10-39/20	Data wpływu petycji 23 marca 2020 r
	Data sporządzenia informacji o petycji 20 lipca 2020 r.

OCHRONA PRZYRODY

TEMAT

SPOŁECZNY OPIEKUN ZIELENI

WNOSZĄCY PETYCJĘ: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, celem stworzenia nowej instytucji – społecznego opiekuna zieleni.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJĘ:

Autor petycji wnosi o stworzenie podstaw prawnych do powoływania społecznych opiekunów zieleni, których zadaniem będzie ułatwienie pracy urzędom odpowiedzialnym za ochronę przyrody, wzorem działającej od 2003 r. instytucji społecznego opiekuna zabytków.

Wnoszący petycję proponuje, by społecznym opiekunem zieleni mógł zostać obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, posiadający pełną zdolność do czynności prawnych, znający przepisy z zakresu ochrony przyrody oraz wyrażający zgodę na objęcie tej funkcji. Społeczni opiekunowie mogliby działać indywidualnie lub w zespole.

Do działań społecznego opiekuna zieleni należałoby m.in. upowszechnianie wiedzy o przyrodzie, współdziałanie z urzędami, pouczanie osób działających na szkodę przyrody, kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony przyrody przez wykonawców robót.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55) określa cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu.

Ochrona przyrody (art. 2 ust. 1) polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody, w tym: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów; zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia; siedlisk przyrodniczych; siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt; krajobrazu; zieleni w miastach i wsiach; zadrzewień.

Celem ochrony przyrody (art. 2 ust. 2) jest: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów; zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego; zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony; ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień; utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody; kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję

w dziedzinie ochrony przyrody.

Ustawa w art. 4 ust. 1 stanowi, że obowiązkiem organów administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę stanowiącą dziedzictwo i bogactwo narodowe. Jako organy ochrony przyrody ustawodawca wskazał: ministra środowiska; Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska; wojewodę; regionalnego dyrektora ochrony środowiska; marszałka województwa; dyrektora parku narodowego; starostę (art. 91).

Do wykonywania zadań związanych z ochroną przyrody, badaniami naukowymi i działalnością edukacyjną, ochroną mienia parku narodowego, zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego – powołana została Służba Parku Narodowego (art. 103 ust. 1). Jej pracownikom przysługuje ochrona prawna przewidziana w przepisach prawa karnego dla funkcjonariuszy publicznych (art. 104 ust. 2).

Funkcjonariusze Straży Parku, zaliczani do Służby Parku Narodowego, wypełniają zadania związane z ochroną mienia oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody w parkach narodowych (art. 108 ust. 1).

Funkcjonariuszem Straży Parku może być osoba, która:

1) posiada obywatelstwo polskie;

2) ukończyła 21 lat;

3) ma pełną zdolność do czynności prawnych;

4) nie została pozbawiona praw publicznych;

5) posiada co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe;

6) posiada nienaganną opinię właściwego miejscowo komendanta Policji;

7) odpowiedni stan zdrowia potwierdza orzeczeniem lekarskim i psychologicznym;

8) nie była karana za przestępstwa.

Funkcjonariusz Straży Parku przy wykonywaniu zadań jest uprawniony do:

1) legitymowania osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia oraz świadków zdarzenia, w celu ustalenia ich tożsamości;

2) kontroli dowodów wniesienia opłat za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary oraz za ich udostępnianie;

3) zatrzymywania i przekazywania Policji lub innym właściwym organom osób w przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;

4) zatrzymywania i dokonywania kontroli środków transportu w celu sprawdzenia ich ładunku oraz przeglądania zawartości bagaży w razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;

5) przeszukiwania pomieszczeń i innych miejsc w przypadkach uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;

6) zabezpieczenia jako dowodów rzeczowych, przedmiotów pochodzących z przestępstwa lub wykroczenia, a także narzędzi i środków służących do ich popełnienia;

7) kontroli i zatrzymania, dokumentów w zakresie legalności posiadania tworów lub składników przyrody i obrotu nimi, pochodzących z obszaru parku narodowego;

8) kontroli podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na obszarze parku narodowego w zakresie przestrzegania przepisów ustawy.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 ze zm.) w rozdziale 2 i 3 reguluje udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i opracowywaniu dokumentów w sprawach wymagających ich udziału, w tym: przy planowaniu działań ochronnych w obszarach chronionych, w postępowaniach administracyjnych w zakresie ochrony środowiska.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie zakresu i trybu współpracy Straży Parku z Policją oraz zakresu działań Straży Parku podlegających kontroli Policji i sposobu sprawowania tej kontroli (Dz. U. z 2005 r. Nr 5, poz. 33) określa zasady współpracy komendantów Straży Parków z właściwymi miejscowo komendantami wojewódzkimi, powiatowymi (miejskimi) oraz komendantami komisariatów Policji w zakresie zwalczania przestępstw i wykroczeń popełnianych w parkach narodowych przeciwko ochronie przyrody oraz w sprawach związanych z ochroną mienia.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 kwietnia 2005 r. w sprawie nadania funkcjonariuszom Straży Parku w parkach narodowych oraz innym pracownikom parków narodowych, którym przysługują uprawnienia funkcjonariusza Straży Parku, uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. Nr 74 poz. 648) określa uprawnienia funkcjonariuszy Straży Parku oraz innych pracowników parków narodowych, którym przysługują uprawnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego oraz wykaz wykroczeń, za które mogą zostać nałożone grzywny, a także zasady i sposób wydawania funkcjonariuszom upoważnień do nakładania grzywien.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Do **Kancelarii Prezydenta** 30 marca 2020 r. do wpłynęła petycja, w której zaapelowano do Prezydenta RP o nowelizację *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, w celu powołania nowej instytucji społecznego opiekuna zieleni.

Biuro Dialogu i Korespondencji Kancelarii Prezydenta po zapoznaniu się z treścią

postulatów przekazało petycję do rozpatrzenia do Ministerstwa Środowiska.

W opinii Ministerstwa Środowiska postulat petycji jest nieuzasadniony, ponieważ „obowiązujące przepisy *ustawy o ochronie przyrody* oraz *ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowiska*, przewidują już obowiązek dbałości o przyrodę oraz zapewniają udział społeczeństwa w ochronie środowiska, wprowadzenie regulacji prawnych zapewniających możliwość lub obowiązek powoływania społecznych opiekunów zieleni, mógłby być powieleniem kompetencji właściwych organów".

INFORMACJE DODATKOWE:

Ustawodawca do dbałości o przyrodę zobowiązał organy administracji publicznej, osoby prawne, inne jednostki organizacyjne oraz osoby fizyczne. Ponadto wskazał jako organy odpowiedzialne za ochronę przyrody: ministra środowiska; Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, wojewodę, regionalnego dyrektora ochrony środowiska, marszałka województwa; dyrektora parku narodowego; starostę. Ponadto, ustawowo określono zasady udziału społeczeństwa np. w planowaniu działań ochronnych w obszarach chronionych, w podejmowaniu decyzji wymagających udziału społeczeństwa, uzyskiwaniu informacji o środowisku i jego ochronie.

Ponadto, w parkach narodowych zadania związane z ochroną mienia oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody powierzone zostały funkcjonariuszom Straży Parku[1] zaliczanym do Służby Parku Narodowego.

Funkcjonariusze Straży Parku mogą być wyposażeni w broń bojową oraz broń myśliwską, natomiast pracownicy Służby Parku Narodowego jedynie w broń myśliwską. Dopuszczenie do pracy z bronią jest uwarunkowane: zaliczeniem szkolenia dla funkcjonariuszy Straży Parku, zdaniem egzaminu ze znajomości przepisów dotyczących posiadania, używania i umiejętności posługiwania się bronią oraz uzyskaniem orzeczenia lekarskiego i psychologicznego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy z bronią. Funkcjonariusze Straży podlegają okresowym (co 5 lat) badaniom lekarskim i psychologicznym. Część uprawnień strażników przysługuje też podleśniczym, leśniczym, nadleśniczym, zastępcom dyrektora oraz dyrektorowi parku.

OPRACOWAŁA — Marzena Krysiak

WICEDYREKTOR — Danuta Antoszkiewicz

[1] Straż Parku powstała w 1991 r. na mocy ustawy o ochronie przyrody, wcześniej w parkach narodowych funkcjonowały posterunki Straży Leśnej.